

be very efficient. The use of bedding on the farm helps to heat the manure quickly and disinfect it from worms and weed seeds. In addition, bedding helps to bind free nitrogen in the manure and reduces nutrient losses.

Organic farming does not limit the owner's choice of breed, but the only thing to consider is that the breed should not have a previously weakened immune system, a distinct intense orientation and developmental features that would cause suffering. Both natural and artificial insemination are allowed in organic animal husbandry, but there is a strict prohibition on the use of hormonal drugs to synchronise or stimulate estrus and hyperovulation. The use of sexed sperm and embryo transfer is also prohibited. For the record-keeping purposes, there must be a clear system of animal identification, which should prevent closely related crossbreeding.

Thus, for some enterprises that have decided to switch to organic production, the above principles may seem quite difficult to implement. However, more and more farms around the world are turning to organic production, and quite a lot of experience has already been gained, which can prevent most problems. All the requirements for organic farming are stated in certain standards, and those farmers who find a balance between compliance, animal productivity and animal health can successfully and smoothly switch to organic production.

ПРОДУКТИВНЕ ДОВГОЛІТТЯ ДОЧОК БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ МОЛОЧНО-М'ЯСНОГО НАПРЯМКУ ПРОДУКТИВНОСТІ

В.Я. Даньків, М.А. Петришин

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН
victoriya2206@ukr.net

У селекційній роботі важливе значення має довголіття корів та збереження у них високої продуктивності. Генетичний потенціал продуктивного довголіття корів досить високий і становить 12-15 років або 10-12 лактацій та більше. Відомо, що максимального генетичного потенціалу корови досягають у віці 6-7 лактацій. При ранньому вибутті із стада тварини не встигають окупили затрати на їх вирощування і утримання виробленою продукцією. Саме тривалий термін господарського використання є однією із конкурентних переваг симентальської породи.

Метою наших досліджень було визначення впливу бугаїв-плідників різного походження на формування молочної продуктивності їх дочок в умовах племрепродуктора «Літинське» Дрогобицького району Львівської області на основі обробки та аналізу матеріалів племінного і зоотехнічного обліку.

Матеріали і методи. Дослідження було проведено в умовах племрепродуктора «Літинське» Дрогобицького району Львівської області. На підставі даних племінного обліку господарства (форми 1-; 2- і 3-мол.) було сформовано електронну базу даних селекційного призначення продуктивності з ретроспективою 10 років за 97 змінними. На підставі матеріалів інформаційної бази даних проведено оцінку молочної продуктивності та показників вагового росту дочок трьох бугаїв, які працювали у стаді останні 10 років. Піддослідні тварини перебували в однакових господарських умовах годівлі та утримання, витрати кормів на 1 ц приросту живої маси молодняка становили 16 ц к. од., на одну корову за рік згодовано 39,9 ц к. од.

Тривалість господарського використання корів визначено методом ретроспективного аналізу за матеріалами первинного зоотехнічного обліку. У піддослідних тварин визначали: кількість лактацій за життя, довічний надій, продуктивність за вищу лактацію.

Біометричний аналіз отриманих даних проводили за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel.

Результати та обговорення. У племрепродукторі «Літинське» Дрогобицького району Львівської області проводиться чистопородне розведення великої рогатої худоби симентальської породи молочно-м'ясного напрямку продуктивності з оцінкою бугаїв-плідників за якістю нащадків для їх ефективного використання в селекційному процесі.

Вподовж досліджуваного періоду відібраних корів та телиць парувального віку осіменяли чистопородними елітними бугаями, зокрема: Мох 6706 австрійської селекції, Дінгоб 7431414 німецької селекції та Ферковен 2638 американської селекції.

Встановлено, що тривалість життя корів порівнюваних груп становила 5,6 лактацій, у дочок бугая Моха 6706, 4,9 – у дочок Дінгоба 7431414 та 5,2 у дочок Ферковена 2638. Різниця за цим показником між порівнюваними групами статистично не вірогідні. Показник довічного надою становив 22439 кг у дочок бугая Моха 6706, 21917 кг у дочок Дінгоба 7431414 та 22161 кг у дочок Ферковена 2638. Суттєвих відмінностей між коровами порівнюваних груп за показниками довічного надою та виходу молочного жиру за цей період не встановлено. За величиною надою за середню лактацію дочки бугая Дінгоба 7431414 статистично вірогідно переважають дочок бугая Моха 6706 на 432 кг ($p \leq 0,01$).

Різниця за цим показником між порівнюваними групами статистично не вірогідні. Показник довічного надою становив 22439 кг у дочок бугая Моха 6706, 21917 кг у дочок Дінгоба 7431414 та 22161 кг у дочок Ферковена 2638. Суттєвих відмінностей між коровами порівнюваних груп за показниками довічного надою та виходу молочного жиру за цей період не встановлено. За величиною надою за середню лактацію дочки бугая Дінгоба 7431414 статистично вірогідно переважають дочок бугая Моха 6706 на 432 кг ($p \leq 0,01$).

Вплив батьківської спадковості на продуктивне довголіття корів можна оцінити розглянувши співвідношення тварин із різною кількістю лактацій серед дочок кожного бугая.

Так, частка корів із тривалістю продуктивного використання 1-3 лактації серед дочок бугая дочок Ферковена 2638 становила 42,2 %, серед дочок Дінгоба 7431414 – 37,1 % і серед дочок Моха 6706 – 28,8 %.

За кількістю лактацій, величиною довічного надою та кількості молочного жиру суттєвих різниць між коровами різного походження у цій групі не встановлено. Показники надою за середню лактацію були найвищі у дочок бугая Дінгоба 7431414, які переважали корів від бугая Моха 6706 і Ферковена 2638 відповідно на 737 і 450 кг, перша різниця статистично вірогідна, $p \leq 0,01$.

Відмінності за часткою корів із тривалістю продуктивного використання 4-7 лактацій між порівнюваними групами були менш вираженими, хоча спостерігалася тенденція до переваги в групі дочок бугая Моха 6706. У них цей показник був на 6,2 і 10,3 % вищим ніж у дочок бугаїв Дінгоба 7431414 і Ферковена 2638 відповідно. Частка корів, продуктивне використання яких тривало 8 і більше лактацій серед порівнюваних груп суттєво не відрізняється. За показниками довічного надою, кількості молочного жиру та надою за середню лактацію дочки порівнюваних бугаїв відрізнялися між собою не істотно.

Висновки. Дослідженнями результатів використання симентальських бугаїв зарубіжної селекції (австрійської, німецької та американської) в умовах передгірної зони Львівської області встановлено, що існує певний вплив батьківської спадковості на формування господарсько корисних ознак їх дочок.

Проведеним аналізом також встановлено міжгрупову диференціацію за молочною продуктивністю між дочками різних бугаїв-плідників. Найбільш високими надоями в умовах господарства за першу та наступні лактації характеризувалися дочки бугаїв Дінгоба 7431414 та Ферковена 2638, які за цими показниками у більшості випадків статистично вірогідно переважали дочок бугая Моха 6706. Тривалість продуктивного використання у дочок бугая Моха 6706 була вищою ніж у дочок бугаїв Дінгоба 7431414 та Ферковена 2638, внаслідок чого за рівнем довічного надою суттєвих відмінностей між порівнюваними групами не спостерігалася.

Використання в селекційному процесі чистопородних елітних бугаїв зарубіжної селекції дає змогу значно підвищити генетичний потенціал та продуктивність стада.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Даньків В. Я., Петришин М. А., Павлишак Я. Я. Розвиток телиць та молочна продуктивність корів дочок різних бугаїв симентальської породи. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2022. Ч.71 (2). С. 228–244.
2. Екстер'єрні особливості та молочна продуктивність корів симентальської комбінованої (молочно-м'ясної) породи у ТзОВ «Літинське» / В. Я. Даньків та ін. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2020. Вип. 68. С. 189–204.
3. Ляшенко Г. Д. Лінійна класифікація корів-первісток за екстер'єром та її зв'язок з молочною продуктивністю. *Розведення і генетика тварин*. 2017. Вип. 55. С. 70–76.
4. Коваль Т. П. Бугаї-плідники та їх вплив на господарські корисні ознаки корів дочок напівсестер за батьком. *Розведення і генетика тварин*. 2017. Вип. 53. С. 124–130.
5. Федорович В. В. Молочна продуктивність корів симентальської породи залежно від їх живої маси у період вирощування. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*. Львів. 2017. Т. 19. № 79. С. 93–99.
6. Характеристика корів симентальської породи за господарськими корисними ознаками в умовах Львівщини / В. В. Федорович та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*. Львів, 2016. Т. 18. № 2(67). С. 255–260.
7. Хмельничий Л. М., Вечорка В. В. Продуктивне довголіття дочок бугаїв-плідників української чорно-рябої молочної породи. *Розведення і генетика тварин*. 2016. Вип. 52. С. 134–144.

ПОШИРЕННЯ РАВЛИКІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Г.Л. Лисенко, І.М. Гейда, А.Л. Леппа

Державний біотехнологічний університет
anna.lysenko.7215@ukr.net

З'ясовано, що вживання молюсків роду *Helix* у їжу розпочалося ще в первісному суспільстві [1]. Наземний равлик здавна був повсякденним блюдом багатьох народів Середземномор'я і Південно-Східної Азії. А коли саме равлики з повсякденної їжі перетворилися в вишуканий делікатес, достеменно невідомо. М'ясо равлика ціниться незамінними амінокислотами, вітамінами та унікальними білками, в ньому зовсім відсутній холестерин і шкідливі жири. Тому можна вірогідно стверджувати, що м'ясо равлика наземного має дієтичні властивості.

За останні 25 років на світовому ринку значно збільшилося споживання сухопутних равликів в їжу. Раніше Хеліцид заготовляли, виключно збираючи у дикій природі, тому нині спостерігається прогресивне зниження цих делікатесних молюсків в тих областях, в яких вони вільно живуть. На сьогодні продовжується збір равликів в дикій природі як в малорозвинених країнах, так і країнах Заходу. Однак у більшості країн Європи збір наземних молюсків заборонено законодавством, і як що ведеться їх збір, то тільки в обмежених місцях, і в визначений час. В Україні, в більшості в західній частині, також займаються цим промислом, і можна відмітити, що спостерігається така ж сама тенденція. Нерегульований збір равлика приводить до критичного зниження його чисельності. Підвищений попит та недостатня кількість сухопутних равликів в природі призвела до необхідності створення людиною штучних умов середовища для їх проживання, умов, які наближені до природних, що імітують теплу пору року. Такі умови, в яких можливо б було їх комфортне розведення.